

**SVENSK-IRANSKAN
TROTSAR MULLORNA**

FRUKOST MED - sidan 4

**UMEÅ VERSUS LUND
I EU:S KULTURSTRID**

REPORTAGE - sidorna 16-19

**PÅ BARNVÄNLIGT
SAFARIÄVENTYR**

RESOR - sidorna 22-25

Di WEEKEND

28-2009

DAGENS INDUSTRI SEKTION 2 | FREDAG 7 AUGUSTI

**SKÖNHETSIDEALENS
BAKSIDA HENNES
AFFÄRSIDÉ**

Möt Cecilia Bergh, chef för Mando Group

Cecilia Bergh är forskaren som har hittat en behandlingsmetod mot ett av Sveriges största hälsoproblem – ätstörningar.

Hon är i dag koncernchef för Mando Group med sju kliniker i tre världsdelar.

Den svenska innovationen har nu visat sig framgångsrik även mot fetma.

”Det finns 800 miljoner överviktiga personer i hela världen. Kan vi få volym på vår behandlingsmetod så sitter vi på en liten guldklimp”, säger Cecilia Bergh till DI Weekend.

JOHANNA SALDERT

johanna.saldert@di.se, 08-573 650 20

Forskaren som vill lösa världens viktproblem

CECILIA BERGHS FRAMGÅNGSRIKA BEHANDLING GÅR PÅ EXPORT

» Sent en fredagskväll i oktober 1993 kom en ung kvinna in till akuten på Huddinge sjukhus utanför Stockholm.

Hon var 17 år, 165 centimeter lång och vägde 29 kilo.

Hon var i så dåligt fysiskt skick att sjukhusets psykiatriska klinik vägrade ta emot henne. Jourläkaren på akuten visste att några forskare studerade ätbeteende i ett litet laboratorium längst bort på sjukhuset, gick dit och frågade om de kunde ta hand om kvinnan.

”Anna blev min första patient”, säger Cecilia Bergh, koncernchef för Mando Group och grundare till mandometer, en unik svensk behandlingsmetod mot ätstörningar som anorexi och bulimi, sjukdomar som då, för 16 år sedan, ansågs kroniska och i stort sett obotliga.

”Jag kunde knappt stava till behandling, men så snart jag såg henne bestämde jag mig. Jag bad om en säng och en ansvarig läkare på medicinkliniken och började ätträna henne på labbet.”

Nio månader senare var Anna helt frisk och är det än i dag. Hon har numera egna barn och arbetar som framgångsrik jurist i EU.

”Fordon i all ära, men sjukvård är Sveriges nästa stora exportmarknad”, säger Cecilia Bergh.

DE YNGSTA 8-9 ÅR. Ätstörningar är ett av Sveriges största hälsoproblem, på gränsen till folksjukdom, enligt Socialstyrelsens årliga folkhälsoberättelse.

I dag har 20 000 unga kvinnor och flickor någon form av ätstörning. Bara i Stockholm. Mörkertalet är stort, men ungefär 1 procent av alla svenska flickor mellan 14 och 19 år lider av anorexi. De yngsta är 8-9 år, enligt Stockholms centrum för ätstörningar, landets största klinik.

Anorexia nervosa betyder ”nervös aptitlöshet” på medicinsk latin. Självsvält på vanlig svenska.

Mando betyder ”jag äter”, och mandometermetoden går ut på att lära patienten att äta med

hjälp av en liten dator kopplad till en våg, en mandometer. Patienten äter från en tallrik som placeras på vågen. Datorn visar normalkurvor på äthastighet och mättnad, och patienten kan genom att titta på dataskärmen anpassa sin äthastighet och tuggstorlek och därmed lära in ett nytt ätbeteende.

Det myckna mätandet och den handfasta äthjälpen tycks överflygla anorektikernas och bulimikernas egna ”kontrollsystem”. Patienterna vägs varje vecka men får inte veta hur mycket de väger förrän de är 4 kilo från sin friska vikt.

FRISK AV VÄRME. Cecilia Bergh har utvecklat metoden tillsammans med **PER SÖDERSTEN**, professor i neuroendokrinologisk beteendeforskning vid Karolinska Institutet.

Behandlingen bygger också på vila i värme.

Urpatienten Anna började äta tämligen omgående, om än mycket små portioner. Det största problemet var att hon däremellan sprang som en tok fram och tillbaka i sjukhusets öde källarkorridor.

”Per rådde mig att ge henne värme. Jag fattade ingenting, men inredde ett litet förråd med element och värmemadrasser. Det hade jag säkert inte fått för sjukhuset, så jag frågade aldrig om lov. Men det fungerade! Anna gick med på att vila i arkivet efter varje måltid och plötsligt var det inte lika viktigt för henne att göra sig av med de

kalorier som hon hade fått i sig. Hon somnade.”

Rumstemperaturen i förrådet kunde uppgå till 40 grader. Värme har även visat sig dämpa ångesten och tvångstankarna hos bulimiker, hetsätare.

INGA LÄKEMEDEL. Ätstörningar ses som psykiska sjukdomar och behandlas oftast med terapi och psykofarmaka med fokus på de psykiska symptomen, däribland ångest och tvångsagerande.

Mandometerklinikerna använder inga läkemedel i sina behandlingar. De lägger i stället kraften på det fysiska, att normalisera patientens ätande och aktivitetsnivå.

”Även vi har stödsamtal, och vi jobbar också hårt med att avstigmatisera sjukdomen. Traditionellt skuldbelägger man patienten och hela familjen genom att hävda att sjukdomen beror på bristande relationer eller mental sjukdom. I takt med att det biologiska kommer på plats försvinner de psykiska symptomen”, säger Cecilia Bergh.

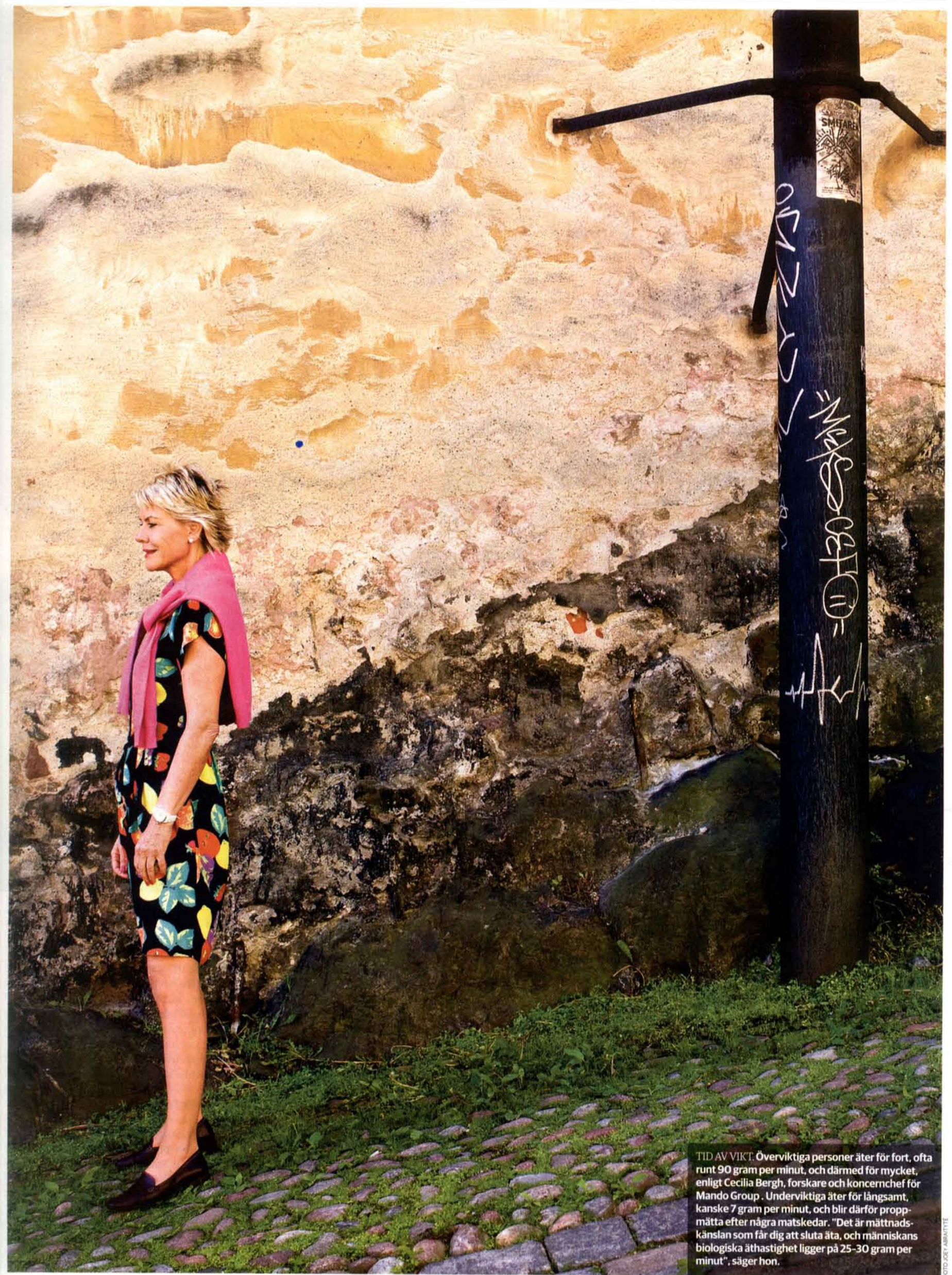
KOSTAR MINST 150 000 KRONOR. Nära 100 personer står i kö för en plats på någon av företagets tre svenska kliniker. Mandometerbehandlingen tar mellan fyra och tolv månader och kostar mellan 150 000 och 350 000 kronor per patient, beroende på patientens tillstånd.

Cecilia Berghs ursprungliga testlaboratorium är i dag Mandometerklinikerna i Huddinge. Nästa år öppnar hon två kliniker till i Sverige: en öppenvårdsklinik för anorektiker och bulimiker i Alingsås och en under- och överviktssjukhus på Danderyds sjukhus.

Mandokoncernen har friskskrivit över 500 människor, och andelen återfall är extremt låg. 90 procent av dem som tillfrisknat är fortfarande symptomfria efter fem år. Bland patienter som behandlats med traditionell vård är motsvarande andel 20-30 procent.

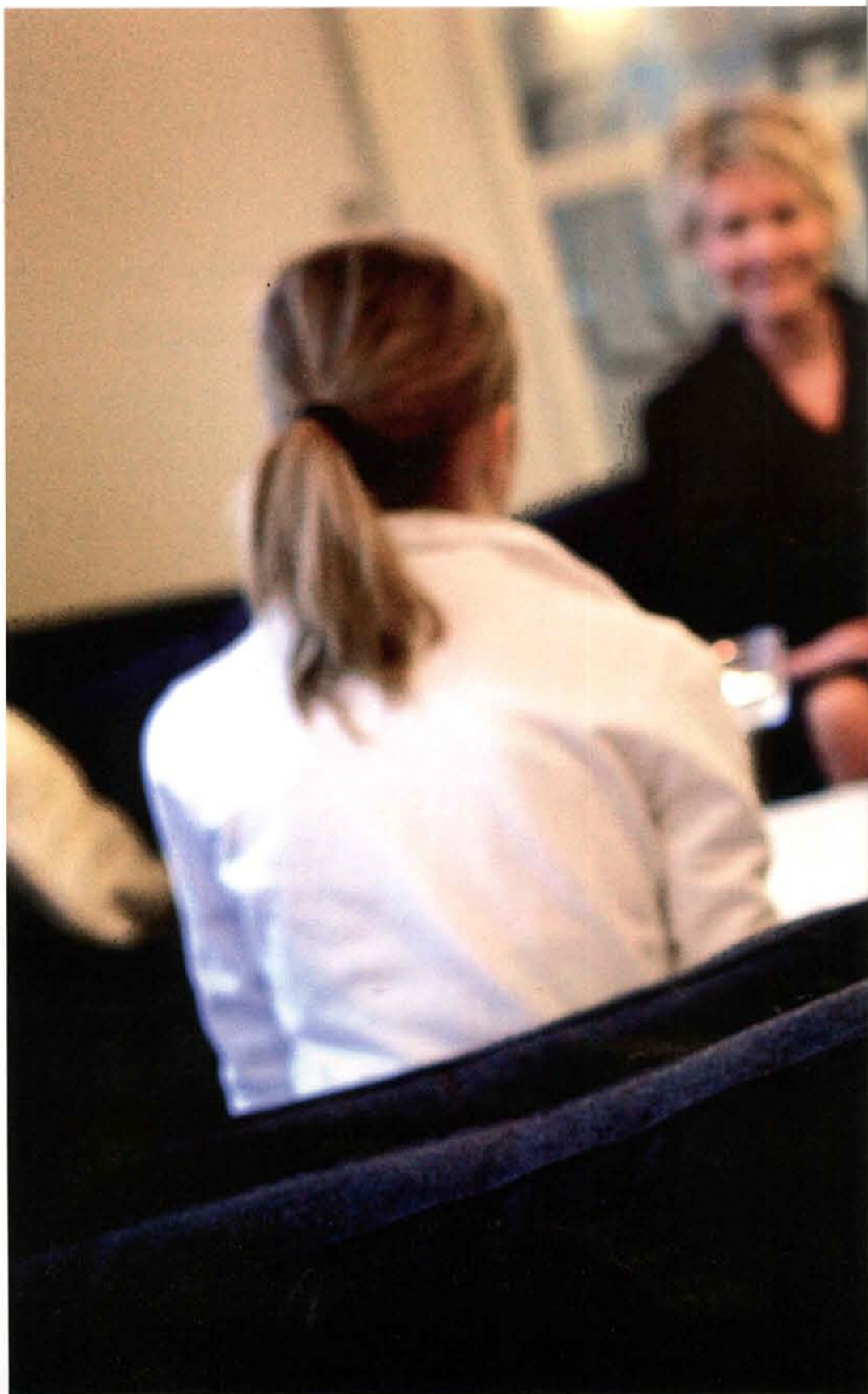
Men det har inte varit några lätta segrar. ▶

»Fordon i all ära,
men sjukvård är
Sveriges nästa stora
exportmarknad.«

TID AV VIKT. Överviktiga personer äter för fort, ofta runt 90 gram per minut, och därmed för mycket, enligt Cecilia Bergh, forskare och koncernchef för Mando Group. Underviktiga äter för långsamt, kanske 7 gram per minut, och blir därför proppmätta efter några matskedar. "Det är mättnadskänslan som får dig att sluta äta, och människans biologiska äthastighet ligger på 25-30 gram per minut", säger hon.

FOTO: JOEY ARBÄRTE

»Vi ser ju att patienterna blir friska, den ena efter den andra! Min vision är att vi ska kunna hjälpa alla ätstörningspatienter i hela världen genom att åstadkomma ett paradigmskifte i vården.«

► "I början hade vi så ont om pengar att vi fick be andra företag om mat, näringsdrycker och godis till patienterna."

Enligt Cecilia Bergh tar det också tid och kraft att gå emot strömmen, särskilt inom en så konservativ sektor som sjukvården.

"Att packa om något befintligt är en sak. Att komma med något nytt en helt annan. Alla innovationer hotar redan etablerade grupper, i vårt fall psykiatrin."

Så vad gör man?

"Man är uthållig, avviker inte från målet utan tar ett steg i taget, gläds åt minsta framgång och fortsätter att arbeta hårt sju dagar i veckan. Men det får inte bli för lutheranskt. Det måste vara roligt också, och det är det."

INVESTOR STORÄGARE. Investmentbolaget Investor gick in som delägare år 2000 och äger i dag 40 procent av bolaget. Med Wallenberg-sfärens tungviktare i ryggen drog volymerna igång på allvar, både i Sverige och utomlands.

"Landstinget hade ju inget intresse av att vi skulle starta kliniker runt om i världen."

MANDO GROUP

► Mandometerklinikerna är kända för att ta sig an de svåraste fallen av anorexi och bulimi och har sedan starten 1993 lyckats bota hundratals patienter från inte bara Sverige utan även från USA, Australien och Thailand.

► Mandogruppen har ett hundratal anställda, varav 81 på heltid och 72 i Sverige.

► Koncernen omsatte i fjol 80 miljoner kronor och redovisade en vinst på 6,3 Mkr.

► Mando ägs till 57 procent av grundarna, till 40 procent av Investor och till 3 procent av Michael Leon, en amerikansk professor.

Mando Group omsatte 80 miljoner kronor i fjol, har ett hundratal anställda och är känd för att ta hand om de svåraste anorexi- och bulimifallen från hela världen. Koncernen har hittills startat sju kliniker i tre världsdelar – Europa, USA och Australien – och fler är på gång.

ÖPPNAR I NEW YORK. Den svenska innovationen har visat sig framgångsrik även mot fetma. Kliniska studier av feta barn vid universitetskliniken i Bristol, England, visar att mandoleanmetoden överträffar standardbehandlingen, och nu ska både undervikts- och överviktsmetoderna exporteras till Auckland, Nya Zeeland, och till New York.

"Det har alltid varit min dröm att få öppna en klinik mitt på Manhattan. I januari nästa år öppnar vi i en jättefin lokal på 3:e Avenyn, 78:e gatan."

Feta människor är i dag hänvisade till piller eller kniven. Men läkemedel gör sällan att patienter långsiktigt lyckas hålla vikten och kirurgiska ingrepp kan knappast lösa det växande globala problemet.

"Det finns 800 miljoner överviktiga personer i hela världen. Kan vi få volym på vår behand-

lingsmetod så sitter vi på en liten guldklimp", säger Cecilia Bergh försynt.

Utlandsetableringar och teknikutveckling är inte gratis, påpekar Mandogruppen. Hon har svårt för att be andra om pengar och är starkt kritisk till ståndpunkten att vård- och omsorgsföretag inte ska vara vinstdrivande. Hon kan tänka sig en börsnotering längre fram.

"Kanske inte klinikerna. De tekniska produkterna – mandometer och mandolean – kan däremot knoppas av och läggas i egna bolag."

"ETT PARADIGMSKIFTE I VÅRDEN". Men det är inte pengarna som är hennes urkraft. Cecilia Bergh behöver ingen betänketid:

"Vi ser ju att patienterna blir friska, den ena efter den andra! Annars hade vi lagt av för länge sedan. Min vision är att vi ska kunna hjälpa alla ätstörningspatienter i hela världen genom att åstadkomma ett paradigmskifte i vården."

Efter doktorsavhandlingen om bulimi 1988 har hon medverkat i 50 vetenskapliga böcker och artiklar.

"Som akademiker och forskare vill man publi-

MÖTER OLIKA BEHOV. "Forskningen är nödvändig för den kliniska förståelsen av anorexi och bulimi, men det är lika nödvändigt att forskare konfronteras med de patienter som ska behandlas", säger Cecilia Bergh, koncernchef för Mando Group. Runt 100 personer står i kö till företagets tre svenska kliniker.

CECILIA BERGH

ÅLDER: 54 år.

FAMILJ: Sambo med Per Södersten.

KARRIÄR: Doktorsavhandling i medicin vid Karolinska Institutet, utredare på Socialstyrelsen, utvecklingschef för Anorexicentrum, psykiatriska kliniken på Huddinge universitetssjukhus, vd för AB Mando 2000 och koncernchef för Mando Group sedan 2009.

TJÄNAR: "Tillräckligt."

FRITID: Långfärdsskridskor, skidor och långa promenader. "Som liten fick jag lära mig att 'tycka om' att vandra i fjällen och plocka hjortron. Det är inget som barn gillar spontant. Men det är som Tore Wretman sa. Man måste hata husmanskost som liten för att tycka om det som vuxen. Det gäller både vandring i fjällen och hjortron för min del."

FOTO: MELISSA LARSSON

era ännu ett originalarbete i en ansedd tidskrift. Men ska man åstadkomma någon skillnad i verkligheten så är det viktigare att skaffa kapital och kontakter, helst kända policymakers som **ARNOLD SCHWARZENEGGER** i Kalifornien, **PATRICK KENNEDY**, son till **TED**, i Washington och för den delen svenska politiker på hög nivå. Otäckt att säga, men så är det."

JORDE AFFÄRER SOM BARN. Cecilia Berghs svärgärning är sprungen ur uppväxten på Framnäs, en stor gård på Visingsö i Vättern.

Fadern läste medicin men kom att bedriva kogsbruk. Han dog i cancer när Cecilia Bergh var åtta år. Modern, som var textilkonstnärinna, gifte sig om sig utan drev gården vidare på egen hand samt lärde de tre barnen att räfsa och skyffla – allt efter längd och ålder – och att göra gott för andra.

"Mamma ägde även fastigheter och ibland fick jag följa med när hon skulle hämta hyrorna. Var det då någon som inte kunde betala lät hon hyran bero. Den inställningen har jag tagit med mig: "Låt andra ska göra en samhällsinsats."

Cecilia Bergh förväntades bli läkare, men insåg tidigt att det skulle hon inte alls bli.

"Jag ville forska. Och så ville jag jobba med händerna och göra affärer."

Hon har alltid gillat att sy, måla och renovera möbler. När hon var 9 år köpte hon sin första symaskin.

"Den kostade 365 kronor på Domus och jag fick plocka jordgubbar flera somrar innan jag hade råd. Jag har den fortfarande kvar."

I samma veva köpte hon "salta ettöres" av en grossist och sålde till sina äldre syskon – **CHRISTINA**, som blev professor i gynekologi, och **CLAES-HÅKAN**, som blev transplantationskardiolog (hjärt-specialist) – för två öre stycket. Några år senare hyrde hon en lokal av prästen, öppnade sockenstugan om somrarna och fyllde den med batik, keramik och kläder som hon tillverkat under vinterhalvåret.

KOSTAR MILJARDER. Cecilia Bergh är kapabel att fixa det mesta. Utom att laga mat.

"Det har Per fått göra i alla år. Han ger mig dessutom frukost på sängen varje dag!"

De träffades vid faxen på Huddinge sjukhus i slutet av 1980-talet och förenade forskning och klinisk tillämpning genom att grunda sektionen för tillämpad neuroendokrinologi vid Karolinska Institutet 1994.

"Forskningen är nödvändig för den kliniska förståelsen av anorexi och bulimi, men det är lika nödvändigt att forskare konfronteras med de patienter som ska behandlas", säger Cecilia Bergh.

"De här sjukdomarna kostar samhället miljardbelopp världen över, men framför allt drabbas de unga människor vars liv bara börjat. Jag har träffat över 1 500 patienter och sett deras lidande, jag har sett hur förtvylade föräldrar blir helt desperata, hur syskon kommer i kläm..."

Cecilia Bergh hämtar andan och ögonen återfår sitt glitter:

"Varje jul får jag än i dag världens största chokladkartong av Annas pappa för att vi räddade hans dotters liv." ❏

FOTNOT: Anna heter egentligen något annat.

FÖR MER INFORMATION: mandometer.com och mandolean.com.

FOTO: JOCKE ARNATTE